

Наше Лемко

РІК II.

Ч. 8 (32)

Львів, 15-го квітня 1935

Виходить двічі в місяць.

Адреса: Львів, Руська 18. Тель. 57-90.

NASZ LEMKO, LWOW, RUSKA 18.

ЦІНА ЧИСЛА 15 ГР.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Річно 3 зол., Піврічно 1'80 зол., Чвертьрічно 1'— зол.
ЗАКОРДОНОМ: Річно 1½ ам. дол. або рівновартість.

Під розвагу батькам-лемкам

Лемківщина — це одна з найкращих сторін української землі. Однак немає тут відповідного числа своїх провідників - інтелігентів, що могли би корисно працювати для своїх братів лемків.

Лемківщині треба більше образованих людей. Тому саме українці-лемки повинні посилати своїх дітей якнайбільше до гімназій, зокрема до середніх шкіл.

Правда — сьогодні лютує матеріальна криза, відчувається загально брак гроша. Але це не повинно нікого спиняти ані відстрашувати, вічно так не буде.

Українці-лемки повинні посилати своїх дітей виключно до українських шкіл, до української гімназії.

Такою гімназією для нас є найкраща й найбільше корисна гімназія „Рідної Школи“ в Яворові, одна з найближче віддалених від Лемківщини. Тут учиться багато лемківської молоді. Удержання в бурсі та навчання в гімназії виносить разом лише 30 злотих

місячно, отже годі собі уявити другої дешевшої гімназії.

Тому батьки лемки посилайте своїх доньок та синів до цієї гімназії. Вона виховає вашу дитину з користю для Вас та цілого Українського Народу. Всіх здібних українських дітей посилайте лише до українських шкіл.

Зокрема повідомляємо, що **Кружок „Рідної Школи“** Українського Педагогічного Товариства в Яворові отварає в квітні **безплатний приготовний курс** для тих дітей, що будуть здавати вступний іспит до I. класу гімназії. Користайте з нагоди та запишіть свою дитину на цей курс.

Українська гімназія в Яворові виховала вже та вивела в людей багато лемківської молоді з новоторського, сандецького, горлицького, грибівського, сяниського й других повітів та тищить великою прихильністю Лемківщини.

Головна Управа Кружка „Рідної Школи“ в Яворові.

Протест проти большевицького терору на Україні

Головна Рада Української Еміграції, яка об'єднує емігрантські товариства в Бельгії, Болгарії, Франції, Чехословаччині, Югославії, Люксембургу, Туреччині, Румунії, Польщі й Китаю, передала до Союзу Народів в Женеві (Швейцарія) **протест проти большевицького терору на Україні**. Большевики задумали зруйнувати **спавну церкву св. Софії** в Києві, одну з найстарших та найкращих пам'яток українського церковного будівництва.

Вістка про цей новий большевицький поганій, безбожний помисл викликала однодушний протест не лише серед українців цілого світа, але навіть у чужих, головно англійських та швейцарських часописах.

Стягання податків

Українські послы подали до варшавського союму внесок в справі стримання стягання податків від селян яворівського повіту, в якому панує голод. Таке саме треба внести відносно цілої Лемківщини, бо ж й лемки не їдять вже давно хліба. Тут немає виглядів на поправу положення. Лемко не має з чого платити податку, на сіль та „патички“ сотика в селі не засвідчити.

Проч обманці

Товариство Опіки над Українськими Емігрантами у Львові остерегає перед різними дурисвітами, що вештаються по українських селах.

Не диво, що наші брати-селяни пішли би в світ за очі за заробітком в часі теперішньої нужди. З того користає злодійня - агітатори, обіцяє добрі заробітки в Америці, Африці, в Австралії, в Палестині, Манджурії, Ліберії, Кипрі та Марокко. Агент гарантує безплатний переїзд, негайне одержання праці або поділу землі. Охочих до виїзду негайно записують за попередною оплатою 2 до 5 злотих.

Супроти того Товариство Опіки над Українськими Емігрантами подає до відома, що під сучасну поруніяких свободних виїздів немає — голошення інших вісток, це свідоме ввводження в блуд налелення, це крадіж, обманство, яке для наживи робить злодійське шумовиння. Всіх, що голосять фальшиві вістки про еміграції, треба гнати буком із сіл та псами гузяти від хати.

Відай — чи це не є дальші подиви жидівських комуністів, щоб омамонувати дальше наші села? — Між арештованими комуністами у Польщі є 98 відсотків жида. Так казав варшавський суд на розправі проти жидулі комуністки Регіни Шмельц (правдиве шумовиння!), що теж крутилася по українських селах та шукала наживи.

Разом з будинками горить хатня обстановка і господарські знаряди, — тому обезпечуйте від огню свій живий і мертвий інвентар на повну вартість тільки в одинокому українському Товаристві взаємних обезпечень

„ДНІСТЕР“
Львів, вул. Руська ч. 20.

Криваві заворушення на Закарпатті

На лемківських землях між Прикарпатською Україною та східною Словаччиною зайшли в самій половині березня ц. р. події, які широким відгомонам пішли по всій Чехії та за кордоном. Головні заворушення були в селах **Чертіжна І Габур**, близько нашого кордону.

Зачалося від того, що чеський податковий ексектор хотів забрати в селянина Димуна корову. Коли селянин не давав її забрати, тоді ексектор покликав жандармів, які хотіли селянина забрати на постерунок та увязнити. Двіста озброєних колами та вилами селян кинулося на жандармів, відбили арештованого та обкидали поліцаїв камінням. Жандарми втікли з ексектором на постерунок. Рівночасно селяни побігли судового урядника та адвоката, які в тім самім дні приїхали до того самого села, щоб й собі перевести якусь ексекуцію.

На другий день вислано до Чертіжної урядника поліції та 14 поліцаїв. Село прийняло їх бурхливою демонстрацією та коли жандарми розігнали юрбу, тоді населення з поза плотів та хат ранило камінням трьох жандармів. Жандарми дали до селян три сальви. Щойно тоді селяни розбіглися.

На допомогу Чертіжанам поспішили брати-селяни з Габури, Каменова та Межиляборця. Селяни перервали телефонічне połącнення. Тоді влада стягнула ще більше жандармів. Розюшене селянство

побило урядника староства та зачало розбивати постерунок. Прийшло до зудару між жандармерією та селянством. З обох сторін падали стріли. Заворушення тривали довгий час.

Скільки є ранених та вбитих між селянами-лемками — не знати. Зате з жандармів є п'ятьох ранених та один тяжко пострілений. Тепер у тій околиці зібрано 140 жандармів.

Селянство в тій околиці є дуже бідне, без хліба й без землі. Корови в тих селах — це рідкість. Таке саме є положення й по нашому боці зловж карпатського кордону, скрізь нужда, аж лячно, народ в голоді примирає.

Зате від ексекуцій село не може обігнатися. Саме ті умови довели до вибуху. Урвалася мірка терпцю. Влада при зелених столиках не хоче ввійти в положення бідного селянина, що в голоді та холоді коротає свій вік; місто йому помогти, продумує вічно нові способи добуття свіжого гроша з селянської кєрвавиці.

Чи не краще було би ближче себе глядіти податків, обнижки високіх урядничих платень.

Як не можете самі передплатити „Нашого Лемка“, зложітьє двох, трьох та посилайте передплату; будете діставати все нові відомости, як боротися з лихими обставинами.

Непорозуміння

Рясні лучі весняного сонця озолочували землю. Під їхнім чарівним діланням прозябали — вилазили з землі мільйони ріжних травин, квіття і зілля, розвивалася всіляка деревина, ліси, сади... Була неділя. Гаврило Байдужий скорими нерівними кроками похажав по своєму садку. Завзято пахкав мольку, аж сивий димок туманом окутував його голову. Гаврило чогось сердився, бігав по саду, крутився мов веретено. Що підійшов кілька кроків — то ставав мов вкопаний, то знову зривався, якби його хто шпилькою кольнув.

Сусід Петро, вже добру хвилю слідкував зі своєю подвіря за дивною поведінкою Гаврила. Вкінці таки не втерпів! Помалу, крок за кроком підходив до Гаврила, аж опинився біля нього. Тоді поздоровив його й спитав:

— Що то ви сусіде, так цікаво оглядаєте?

— Га, що!... — процідив злісно Гаврило — та ось дивітьє, що то тут

наробив — отой мій синок Андрій!

— Ба, та де, що? — зацікавився Петро.

— Та не бачите? Ось тут й тут і геть всюди, пообкопував доокола деревину і понсував мені травник. Пообрізував галуззя, пошкрабав пні, ще й хвалиться, що порядок зробив, — сад до ладу привів. Страх, що я маю з тим хлопчиськом!... Десь там начитається тих книжок і заводить мені в господарці нечувані практики. — Хочє мене старого розуму вшити, кажучи, що так ліпше буде як він робить, бо так книжки вчать. Десь інші діти — як діти, а моє то не знаю до кого вдалося; вічно в тих книжках сидить. Зямолю читає, літом на полі при коровах читає і фурт: читає й читає...

— Е-е сусідо... і ви не знаєте, що з ним зробити? Та возьміть пруга, всипайте йому порядно, то зараз йому книжки з голови вилетять. Думаю, що іще дасте йому ради, бо то рахувати, ще п'ятнацять-літний бахор.

— Та я вже і бив, але не помагає. Якраз тоді Василь Второпний переходив стежкою, по при Гаврилів сад. Василь, це чоловік бувалий, розум-

Слово свідомого лемка

Сльози маю в очах, як бачу нашу любу Лемківщину. Жах мене проймає, як спімну, що так багато часу минуло серед тяжкого, сонливого положення.

Відчахнули нас від прадідівської святої віри, бо ми повірили фарисеям; кинули між нас незгоду, щоб негідні рибаки заходили сумерком на наші хати та заставляли свої сіти у виді злих часописів та різних підшептїв. Як риба у каламутній воді проковтує принаду на гачку, так несвідомість та брак організованости чинить нас при помочі чужих рук „відстахами“ рідної Церкви та Нації та хоче нас зробити іншим народом.

Брати лемки, до ваших сердець закличую — як тяготить на вашій душі добро Лемківщини — призадумайтеся! Не іграйте з вогнем!

ний, найкращий господар в селі. Він бував у світі, багато де-чого бачив, тай навчився не одного. А тепер він газети, книжки читає і знає все де, що і як. Тепер ідуци, зачув кілька слів з розмови Гаврила з Петром. Вони зацікавили його і він усміхнувшись, заговорив:

— Дай Боже здоровля Вам, добрі люди! Як чую, то Ви якісь секретні розмови провадите, змовляєтеся... хочєте когось набити.

Оба господарі зніяковіли та Петро не сміло відізався:

— Та... воно, нічого цікавого не було... Але ось подивітьє, якої брєвєрїї наробив тут Гаврилів синок Андрій.

— Що, що наробив? — зацікавився Василь. Гаврило лиш руками розвів і каже:

— Сказився, бачите мій синок і цілий сад поруйнував. Щось стрілило йому до голови, взяв тай коло кожної деревини покопав травник. От бувби я часом коровицю попас та ось так маеш... А тепер дивітьє тут — провадив дальше Гаврило — яку купу галуззя пообтинав. Чи то не шкода?

БРАТИ ЛЕМКИ, ДЕ ПОДІВАЄТЬСЯ ЧЕШЬ І ГОНОР?

(Письмо з Лемківщини)

(Докінчення)

Вшиткого мися ганьбиме, аж керпці носити і тоту прекрасну нашу одягу, бо то не гонір, а тогося не встидаме, што нас занич маюти други. Што на ярмарку ци в місті даємося зо себе насмівати, што нами колотять як бортаками. Ми лем того „фалшивого гонору“ пильнуеме.

А ци то не ганьба, не встид, же наші жени, дочки ци мами идут мильми пішки, вистоюют по Горлицях, Грибові, Риманові, Дуклі і Буківську з маслом, яйцями, ци когутами? Нераз біда на дворі, ліє ци мороз, а тото небожатко иде віддати свою кервавицю задармо, бо преці то, што возьме, то и за дорогу не варта, а деж робота? Кожда газдиня знає, кілько то треба праці на тото горнятко масла, кілько разів треба дістати хвостом по гамбі, доки коровичку здоїть, кілько требася намазолити, нім масло зробить і штож — принесе до міста і купці зганять тото нещасне масло так, што за півдармо дасть, бо домів не оплата брати. Кождий, хто читає книжки і газети розуміє, што чоловік жиє не лем нато, штобся поневіряв і мучив в біді. Як посмотрите на наши баби, змізеровані, худі, постарілі перед часом, што вистоюют на ярмарках и слухаюти прикрих слів від гандлярей й просять, штоб дахто купив ту кервавицю, то жаль бере кожного. Там

в хижі чекаюти голодні діти, што може лем на Великден скоштували хліба з маслом. А часто, як спитати газдиню, што хце за масло, ци куру, ци яйця, то не знат, што зацінити. — А ци я знам?—повідає. Встид—ганьба, штоб своей праці не вміла оцінити и за неї постояти. Тут треба освіти, книжки, газети, штоб газдиня була свідома того, што продає і свідома того, што купує, бо тото само є и прикупні. За який небудь лах заплатили вдвоє, а своє даєт за півдармо.

Або посмотмєся на тоти фури дров и деревець в Горлицях ци в Грибові, што то Кунковяни, Ганчовяни, Білянчани і Бліхнарчани з горлицького повіту, кількадесят кількометрів везуть. Порахуйте звозіння з ліса, щипаня, недоспани ночи, поневіраня в дорозі и час, а газда ледво ци возме за саму лем фірманку до Горлиць, а дирва даєт за дармо, а як його дирва осміюти на торзі? То само можна повісти, як газда виведе паця. Приходит купец спасений, червений, штурат паця кийом, називат газду як хце сам, запитат о ціну и піде. Так другий купец, третий, четвертий посміюти, а нераз назвут газду дурнем, а газда в селі такий гонірний, а ту покірний, стоить перед свинярьом, якби уздрив свого паця на житя и смерти і не знат, што

Кілько овочів моглоб зародити на тих галузках... Або пні, пошкрабав, пошкрабав... це готова деревина повсихати. Знаете, як я те все побачив, то мало мене дідько не вхопив! Я знаю, што ви розумний чоловік, тож розсудіть самі — чи годитьсє отак саддеревину псувати? Гаврило скінчив і допитливо глядів на Василь, — але Василь — добру хвилю нічого не відзивавсє, лиш очі його усміхалисє і грали шутливими огоньками. Врешті він тихо заговорив:

— Тай тільки всего? Шкода лиш, што пнів ванном не побілів...

— О-о-о, власне хотів побіліти, але я ванна не дав псувати! — каже Гаврило.

Василь не міг уже здержатисє, як не бухне сміхом, — аж захлиснувсє. Гаврило і Петро здивовано гляділи на Василь; дивно їм було: не знати з чого Василь смієтьсє?...

— Василь на силу здержав сміх і каже:

— Ох, вибачайте, але Ви Гавриле не добре робите, коли сварите, а то й бете сина за те, што саду доглядає, як належитьсє. Він туг не зробив жадної ляди, бо те, што травник покопав —

вийде деревині на користь. Справитьсє земля, воздух буде мати ліпший доступ до корінців і вона зможе ліпше зародити. Те, што пообрізував трохи галузця, — рівнож дуже корисне, бо прорідив корону, зіставив самі здорові галузця і вони зародять тепер гарні, дорідні овочі... Ага! Ви ще боїтєсь, штоб деревина не повсихала, бо син пошкрабав трохи кору. Не бійтеся! Він обірвав тільки стару, порепану кору. Там гніздилося повно всілякого хробацтва. Воно було-б огризало цвіт, а так — він те все знищив. Отже як бачите, то не маєте чого злоститисє і нарікати на сина.

Коли син читає, вчитьсє, то Ви поринні бути раді, а то й самі брати книжку в руки і вчитисє. Не кажіть, што Ви вже старі. Тепер такі часи настали, што й старому треба вчитисє і разом з молодими співпрацювати, а не підставляти одні другим ноги.

Ну, але досить того! Бувайте здорові і не гнівайтесь. — Пішов...

— Здаєтьсє, што він таки правду говорив, — відзивавсє Петро.

Гаврило, лиш мовчки хитнув головою.

П. Попередний,

повісти, якби забив язика в гамбі. Постоить так, наслухаєтьсє „негонірних слів“, насміюти над його працею і над ним, а він мусит дати зато што даюти свинярі, бо пінязей треба—довг вернути з весіля.

Ци ту не видиме свого гонору? А ци то нам гонір, же по селач неє молочарень, неє скупу яєц, дробу, дерева? А кооперативи, де наші, а читальні? А ци то гонір, же витерамо плечма жидівські стіни і обгваряме оден другого по карчмах, (гейже Тарнавчани—як довго будеде ще в Айги просиджувати?) а не маме своих народних домів, де можна било зийтисє і побесідувати, што путнього та розумного? Закладайме кооперативи, бермєся до торгу, організуйме збут худоби и яєц, недаймєся використати, бо лем освіта и праця в організації з недолі нас вирве.

Дуже є таких, што повідаюти, што в жиди туньше купити. І о тім побесідуєме. Кождий, хто купував в жиди знає, што жид зацінить, а пак спущат і спустит на половину. Тот што купив, здаємусє, што туньо купив, а не знає, што жид добрі заробив, а він и переплатив. А вже біда тому, што бере на борг. Чловека з боргами можна прирівнати до мухи замотаной в павутину.

Тому милі приятелі газдове, призначайтеся, што злі робимє. Освідомлюймєся, читайме наши газети і книжки, подайме ся руки до єдности и сили, а тоді и „врата адова нас не одоліють“. Поможє нам до того ищи тот наш гонір, лем не дайме го доплати и шарпати наше имя ріжним пройдисвітам. Вшитки організуюти, штоб з той біди вийти то и нам час отрястисє з той тьми и пізнати, чий ми діти та вийти в світі з гонором. Висовянин.

Хай утішаться лемківські діти

Сотки письм приходить до Редакції діточого журналіку „Дзвіночок“ та „Нашого Лемка“ з проханням прислати їм „Дзвіночок“, який дуже радо читають, коли в ряди-годи попаде їм у руки. Ці письма приходять від найбідніших лемківських дітей, що не мають змоги собі цей журналік передплатити.

Тому звертаємось до багатіших Братів Лемків, зокрема до заокеанських, щоб пішли назустріч нашим найменшим, що крізь чорну нужду буднів юрбою горнуть до світла науки.

Лист поміщений у сьогоднішньому числі від бідного пастушка Лемка хай послужить Вам, Братя Лемки, доказом на правдивість наших слів. А таких листів у нас чимало. Радіємо, коли їх читаємо та кровавиться серце, коли не можемо їм масово допомогти.

Поможіть, Брати Лемки, піддержувати смолоскип Національного

Духа по забутих лемківських хижак та пасовиськах, де бевчинно пустує наша дівтора, тому що вбога й немає цієї поживи, що протиділалаб пустому безділлю.

Цєю поживою буде „Дзвіночок“, який Ви передплатите цій дівторі.

Тому жертуйте масово передплати та переводить збірки на „Дзвіночок“ для найбідніших лемківських дітей. Річна передплата виносить лише 2 зл., північна 1'20 зл.

Не відкажіться від цього благородного діла. А не пожалієте. Лемківські пастушки віддячаться своїм Добродіям тим, що за їхньою допомогою стануть свідомими силами своєї Батьківщини й з запалом двигатимуть громадянські тягарі.

Чергу Шановних Добродіїв містимо в „Нашому Лемку“ до прилюдного відома та контролі. Редакція „Нашого Лемка“.

Опіка над безробітними дівчатами

Тисячі українських дівчат мандрує рік річно до міст, шукаючи тут заробітку та прожиття. Через це поносимо необчислені втрати. По кількох роках побуту в такому жидівському місті пропадає майже половина наших дівчат серед чужого моря. Ніхто не дбає про опіку над цвітом нашого народу. Дотепер ця ділянка праці лежала облогом.

Щойно перший Сянік побачив грозу, яка розпосідається та проковтує найбільше підприємчивий сільський жіночий елемент. І саме нарешті в Сяноці почав організувати новий сотрудник о. Білинський домашню прислугу у брацтві Апостольства Молитви, яке має вже 80 членів. В Сяноці перебуває

постійно 400—500 українських дівчат на службі, які пропадали для нас, або вертали до села здеморалізовані. Нова організація служниць уже тішиться спеціальною опікою, бо не дістала дозволу на уладження концерту. Тому уладили в дні 3-го березня ц.р. товариську забаву, яка дала навіть невеличкий дохід.

За Сяноком повинні піти другі місточка на Лемківщині та творити організації, які опікувалибся українським жіноцтвом, що його біда примушує шукати в місті праці. Добре було би, щоб нарешті zorganizували у Сяноці постійну захранку для дітей тих нечисленних бідних міщан-зарібників, які ще не сполячилися. Робітників втягають переважно до польських соціалістичних організацій, де вони теж пропадають для нас. А треба пам'ятати, що були часи, як бурмістром Сянока був українець.

ПРИГАДКА

Ми вислали декому листовні пригадки, хто кілько залягає з передплатою та просимо залученими чеками негайно вислати залежність і нову передплату.

Рівночасно повідомляємо, що кожний новий і цілорічний передплатник одержить даром і оплачено другу частину **Історії України**. Адміністрація „Нашого Лемка“.

Короткий політичний огляд

Багату галасу в світі наробило рішення німецького уряду з дня 16. м. м., яким заведено в Німеччині загальну військову службу. Як відомо, після світової війни побідні держави заборонили Німеччині мати велику армію. Німці мусили задоволитися 100 тисячним військом, зложеним з охотників—наємників. І такий стан тривав аж досі. Щойно тепер гітлерівський уряд, нікого не питаючи про згоду, зірвав постанови версальського мирового договору (1919 рік). Цей крок Гітлера викликав невдоволення в держав, що виграла світову війну, а особливо Франція почала сильно ороїжитися. Але теперішнє становище Німеччини вже настільки певне, що ціла ця справа пролине так, як Гітлер хоче — хоч, з другого боку, видно в Європі сильне напруження та навіть дехто порівнює наші часи з 1914 роком, в якому вибухла світова війна. Не легко повірити, щоб Німеччина хотіла погодитися з тим станом, в якому остала по провалі світової війни та сиділа дальше тихо.

Революція в Греції про яку згадували ми скорше, закінчилась повним розгромом повстанчих військ. Прем'єр Греції Цалдоріс розбивши повстанців, взявся до закріплення своєї влади дуже гострими способами. Сьогодні у всіх державах Європи треба гострої руки, бо один чигає на другого.

Румунія, Чехословаччина і Югославія заповіли, що проголосять мобілізацію воєнних сил на випадок, коли Мадярщина, або Австрія впровадить загальний обов'язок військової служби за приміром Німеччини.

Англія хоче довести до порозуміння (бавиться в старшого кума) між державами Європи. Англійські міністри Саймон і Іден втягають Німеччину до Союзу Народів, щоб забезпечити світовий мир.

У Польщі ухвалили в ночі з 23. на 24. м. м. на засіданні варшавського союму нову конституцію Польщі 260 голосами проти 139. Перед голосуванням промовляв від українців посол д-р Загайкевич з Перемишля, який заявив, що українські послы не візьмуть участі в голосуванні. Положення українців у Польщі залишиться так само трудне тепер, як було за старої конституції. Український нарід, що після війни за свою власну державу—найшовся в межах Річипосполитої, не брав участі в ухваленні конституції в 1921 році.

Поширюйте „Нашого Лемка“

Всі передплачуйте

**науково-літературний
місячник**

„НАША КУЛЬТУРА“

Головний редактор і видавець
проф. Др. Іван Огієнко

Щомісяця виходить 4-аркушева книжка
Передплата в краю, Чехословаччині, Австрії й Мадярщині: річно 10 зл., піврічно 5 зл., чвертьрічно 2'50 зл., місячно 1 зл. За границею: в Європі 12 зл., поза Європою 8 дол. річно. Окрема книжка в краю 1 зл., за границею 30 цент, ам.

Адреса Редакції й Адміністрації:
Warszawa 4, ul. Stalowa 25, m. 10.
Конто чекове П. К. О. № 5880.

Культура наша стародавня й глибока —
пізнаваймо й шануймо її!

Сила нації — в силі культури!

Заклик до українського громадянства

До нашої Редакції напливають письма з Лемківщини, в яких просять нас бідні лемківські батьки допомогти їм вивести в людей їхніх синів—посилаючи їх до українських шкіл, або навчаючи їх рідного ремесла. Безперечно це річ дуже для нас важна, бо українська школа дала би лемківському юнакові хліб у руки та він став би носієм національного духа і освіти на Лемківщині.

Спільні зусилля українського громадянства та наших національних установ можуть збірним коштом, висилаючи талановиті лемківські одиниці на науку, придбати нації нових добрих працівників.

Незломно віримо, що найдуться благородні громадяни, що зложать відповідні квоти призначені на вдержання в українській бурсі та науку і прожиток для бідного лемківського юнака.

Добре буде, щоб українські установи призначили окремі фонди на освіту для Лемківщини. Це принесе в першу чергу користь установам, бо Лемківщина багата країна, безмежне тут поле для українського промислу.

Редакція „Нашого Лемка“

Поборюймо п'янство

В селі **Рябім** коло Балигорода передплатник „Народньої Справи“ і „Нашого Лемка“ Пилип Ціслінський віддавав свою сестру за Дмитра Божицького. Весілля відбулося без алькогольних напитків, бо так собі бажав примірний та свідомий господар хати. Весільні гості гостилися, співали народні українські та стрілецькі пісні, дуже радісно минав час. Місто горілок пили гостинські смашну каву і чай та нікому не снилося робити гулякання і сварок, як це буває при „п'яному“ весіллі.

Це перше тверезе весілля у цьому свідомому селі, тож за приміром Пилипа Ціслінського повинні піти всі громадяни Рябого та цілої Лемківщини. За це Вам слава!

Весільний гість **Д. М.**

Подяка

Читаючи стало „Нашого Лемка“, вичитав я в ч. 7. в листуванні, що моя дорога стрийна Анна Оліяр в Америці заслала для мене цілорічну передплату на „Нашого Лемка“. Отсею дорогою широко дякую любій стрийні за цей дарунок та закликаю других наших братів і сестер в Америці, щоб передплачували „Нашого Лемка“ своїй рідні залишеній в лемківських горах.

Шлю щирі лемківські поздоровлення з Ванівки

Теодор Длугош

Там, де сонце сходить

II.

Після заломання московського фронту в 1916 р. під Горлицями, москалі почали завертати. Відступаючи, пустили між народом чуток, що австрійці будуть вішати та різати людей. Населення, стерро-ризоване Талергофом, повірило та дуже багато людей стало утікати з москалями. Понавантажували вози всіляким добром і вїо на схід за „руськими“. Відіхали кілька кілометрів від рідного села та втихомирені австрійськими стежами, повертали назад.

Поверталися баби, старші дядьки й діти, а мужва, ба навіть кілька родин, майже вся пішла з москалями. А понад головами кулі й гранати фю та фюв. Тимчасом селом, всіма польовими доріжками, з пісню на устах, машерують другі „наші“, тобто австрійці. (І ті „наші“ й тамті „наші“, а деж такі рідні „свої?“). Так перемашерували через наше село австрійські війська.

Треба тут згадати мадярів (пам'ятає їх кожна баба з великої пажерливості), що хоча й ніби якісь там „наші“, грабували, били нарід та де лиш могли виїдали сливки, яблука та капусту. Сапермент! Як лишень прийшли в село, смерділо від них дикою Азією. (Як відомо, мадяри примандрували над Дунай

в давнині з Азії, подібно як татарва). І тепер деякі українці на Закарпатті мали би охоту вернути під ярмо мадярів. Як то деяким людям розум притупить та очі засліпить? Волинь чуже, чим своє.

Коли вже все втихомирилося, військо відмашерувало на схід сонця, кинулися люди по полях, дебрях, потоках та лісах перешукувати решток та памяток по вояках. Що цікавіші та спритніші, обладувалися тоді різними светерами, сорочками, біллям і т. п. Та не на довго, бо відтак прийшли інші добродії й тим треба було це все повіддавати, бо як ні, то кулька в лоб. Хлопці, пастухи тимчасом магазинували полишену зброя та заправлялися в орудуванні нею.

По відході москалів, земля зародила мов на диво. Та не було нам даним тішитися врожаями. Град все дочаста вибив. Пустилися наші газдині по околиці на доли за жебраним хлібом. За дерево, повісма, полотно понавідміняли трохи. Бодай було трохи на яр чим засіяти, щоб відтак газди одні з Росії, другі з війни на них не накричали та застали повні сусіки. Тоді баби газдували. Орали, косили, дрова рубали, молотили. Все, все, як хлопи. (Док. буде).

Чи на гнилу вербу—чи на здорову сливку

Продовж трьох літ,коли не було в **Ждині** шинку завдяки переведення плебісциту, можна було завважити спокій і згоду. Хлопці всюди весело забавлялися і роками не було чути жадної бійки, гидкі пісні викидали, до читання бралися, також в товаристві один до другого старався як найкращими словами говорити.

Дуже соромно писати щось негарного про рідне село, але приглядаючися на таке безголова, що тепер діється — на правду аж серце болить.

Місто завести свою крамницю — кооперативу, приняла „зелебна“ громадська Рада до громадського дому жидівський sklep, що поширює шинкарню.

Один рік лише від часу заведення того шинку і вже є люди, що зачинають розпиватися і других затягати. Той тягнений не покаже йому кращої стежки, та йде разом з ним. З тої причини мають в Горлицях в суді вже кілька інтересів. Адвокати тішаться аж ростуть, лікарі на каменіці собі гроші складають, арендарі з нашої біди—на селі збогачуються!

Подумайте Ждиняни про кращу долю,не про руїну свого майна, бо вже є кілька бідаків через п'янство.

Перша чарка подай Боже,

Друга уже не допоможе —

Лихо спить у чарці третій,

Втопиш душу у четвертій.

Сподіємося, що нова Рада і добрий солтис подбають, щоб таке пильне діло як свій sklep започаткувати. Без найменшого сумніву при добрім заряді і справедливій праці велобися добре, тимбільше, що тут відбуваються ярмарки, є тартак й великі доходи могли би йти у свої руки, як перед війною. Постіймо трошки, подумаймо хвильку, куди нам лізти, чи на гнилу вербу, чи на здорову сливку?!

Федьо з Гірки.

До відома Українським Послам

З Руської Свіржови коло Жмигорода пишуть нам:

Від коли в нас перейшли на „тверду віру“, впала в селі релігійність та мораль. Батюшка так людям „уподобався“, що коли в нас Служба Божа, то люди (молоть) в зимі сидять в газди нижче часовні, а в літі ідуть на сонце до беріз на беріг повище часовні. Не помагає навіть те, що місцевий учитель грає в церкві замість органів — на скрипці. Також ніхто не йде до св. Сповіді.

Теперішній наш солтис грозить, що так дальше не може бути, що всі мусять ходити до часовні, а не до хати або на беріг. Та не знати, чи то що pomoже, бо люди щось чують, що ту не все в порядку, що вони на скорі далися обманути.

Маємо ще другу біду. Батюшка ходить до нашої школи на релігію. В громаді солтис назначив на нього складку по 30 гр. від кожного номеру. А що люди на перший зазив солтиса не зложили тих грошей, бо в селі біда, люди не мають на камфіню та чорну сіль, вислав він по хатах одного радного та сільського поліція, щоб зібрати ту складку. Наказав їм теж, щоби кожному, хто не дасть цих 30 гр. — забирати, що попаде в руки.

І дійсно, ті грабіжники пішли по селі розлючені, як військо Ірода у Вифлеємі та кожному, хто не міг дати 30 гр., грабили шапки, ліхтарні, пряділки, сокири, молотки й т. ін. Зробили в селі правдиву пацифікацію. Вечором, як кажуть, солтис був з тої езекуції дуже радий та сказав у кооперативі:

— А видите, що я стягнув складку на батюшка. Від тепер кожний бортак мусить виповняти мої розкази у визначенім терміні, бо інакше такого чекає кара.

Звертаємося тою дорогою до українських послів, щоби вони вглянули в самоволю нашого солтиса. Чи можна в нинішні тяжкі часи накладати на бідне населення податок — хоч би й у висоті 30 гр., коли то населення аж угинається від інших тятарів?

Ви — пане солтисе — не знаєте, що в Свіржовій та у інших наших селах люди не вживають навіть людської білої соли, а тільки солять страву чорною, худобячою? Не знаєте, може, що кожний наш газда сидить по вуха в довгах та що люди потерпіли від повені? Все це все знаєте, але ви не стоїте за добром громади, тільки слухаєте, що вам другі кажуть.

Пошкодований.

„Най вам українці пришлють“

К. Кульчицький дістав для дітей в Руській Свіржовій к. Жмигорода кількадесять пар черевиків (80), як запомогу для повенян. При роздачі поминув бідних, обдертих дітей недавнього погорільця Пилипа Сулика.

Пан Кульчицький, запитаний про причину цього, сказав їм: „Най вам українці пришлють“.

Таке поступовання згаданого панка безправне й кривдяче. Нагороди були призначені для всіх потерпілих. Діти тут нічим не провинилися. Одні тільки большевики мстяться навіть на родичах за провини дітей та навпаки. Хоробливий шовінізм Кульчицького на правду перебрав міркву.

ОБНІМІТЕ, БРАТИ МОЇ, НАЙ-МЕНШОГО БРАТА.

Слава Ісусу Христу!

Дорогий Дзвіночку!

Пишу до Тебе Дорогий Дзвіночку пару слів. Мам до Тебе вельку просьбу Барз Тя люблю читаті і часом дістану Тебе, але хтів бим Тя читаті завсе. Пінязів немам, бом бідний барз. Є нас трое дітей, маме лем одну корову. Я ходжу до школи і лем пріду зо школи, читам Дзвіночок, а пак чатину цюпам і воду ношу. Вибач, што пішу так, як ту гвариме, бо я є малий лемко. Прошу Тя дуже пріход до мене щомісяця і напиш до мене.

Поздоровлям Тя барз красні і сердечні Петро Полияк, малий українець лемко з під Нового Санча.

Примітка: Сотки таких писем дістає Редакція „Дзвіночка“, Львів, Руська 18. з Лемківщини. Одно з них поміщуємо в „Нашім Лемку“, щоби наші Брати в краю, і Америці переводили збірки на часопись, зокрема на „Дзвіночок“, для найбіднішої лемківської дітвори. Національно вихована дітвори — це запорука національної сили Українського Народу.

Наші гори

Верхами наших рідних гір,
На синій їх площині,
Гуляє вітер-велитень,
Незнаний нам в долині.
Стриба панує над усім,
Куйовдить, клубить хмари.
Літом дощ, в зимі сніжиці.
Приносять Лемкам в дари. —
Тоді темніє, наче в ніч,
Виднокруг застелений,
Безсило, бродить у село,
Селянин заскочений.

Ст. Вархоляк.

Судова розправа

В селі **Лосє**, новосандецького повіту вбив хтось 13. вересня м.р. гайового грабських лісів якогось Адама Сіца. Арештували Антона Мирну з Лосього, та Михайла Гамбала, якого зараз звільнили, бо не було доказів. Антін Мирна сидів пів року до головної розправи, яка відбулася 14. березня ц. р. Зізнавало 15 свідків селян в обороні. Поліція закидала йому це, що він свідомий українець, що належить до терористичної організації, та підлюджує Лосьян; боронив з початку адвокат жид та жадав грожей від підсудного, а не приспішував головної розправи.

Щойно наш український адвокат Др. Чолій переконав суд, що звільнили підсудного від вини і кари.

З цього наука, що нам лемкам треба все горнутися до своїх рідних братів-українців, бо вони нас шире боронять.

Заінтересувані Лосьяни в новосандецькому процесі сладають отсею дорогою Вп. Др. Чолійові щирю подяку та вирази поважання за совісню та безкорисну оборону.

Присутні.

Новий дослідник Лемківщини

Село Поляни, короснянського повіту

В 1933. р. в нашій селі православної батюшка Білоцерковській заснував читальню ім. М. Качковського, котра спала сном блаженних аж до часу нового відкриття історії Лемківщини. Маємо учителя, що зветься Зиґмунт Вавщак вже 20 літ, котрий себе титулує „директором“ двокласової школи. Від часу повстання в його великого патріотизму, працює він над новим винаходом. А знаєте над яким? Дехто подумає, що винайшов новий плуг? а може інше господарське знаряддя? Та де там! Знаєте Брати Лемки, що він видумав? Видумав нову історію Лемківщини. Дня 27. січня 1935. р. на сходах читальні мав нагоду Вавщак показати своє „ремесло“ та зачав оповідати при помочи мапи історію лемківського походження таке: „На 335 літ перед Христом жив в полудневій Італії пастирський нарід, котрий мав римо-католицьку релігію (Гов! тримайте бики паньцю... де тоді була римо-кат. релігія?) на той нарід напали інші племена, перед котрима мусіли римо-кат. пастирі зі своїм стадами втікати до Альбанії; там якийсь час жили, забрали (а може вкрали?) альбанців язик і мову і перенеслися до Візантії, з Візантії до Греції, а „пак“ до Семигороду, там зжилися з Мадярами і Румунами, аж тоді польський король Ягайло запросив їх до Польщі і відступив їм польські Карпати, щоби пасли свої стада. В тім часі була унія поєднання з Римом, а що ті пастирі були православні (де ся взяло православіє?), не хотіли пристати на унію“. Далше сказав, що Лемки є білими румунами. Аж гідь бере людину котра чує таку глупоту з уст учителя, котрий учить наші діти. Від інтелігента аж до анальфабета всі висміяли ваше відкриття, пане „директоре“ від винаходів.

Чи знає шкільний інспектор, що в Полянках має такого дослідника історії Лемківщини? Можеб так теє — патент?

Я не належу до тої читальні і там не ходжу, але знаю, що там має бути Управа читальні. Де ти Управо? Ти Управо дозволиш такий зайді висмівати нашу бувальщину — чи ми не знаємо „відкаль“ ми, хто ми і чий діти? Таж ми маємо свою 1000 літню історію, ми мали князів і гетьманів, ми мали найбільшу в Европі свою державу Русь-Україну, нас вороги шанували; наші предки своїми грудьми боронили від татарських нападів західні землі на те, щоби нині з нас насміхалися? Час нам прозріти! Ти молодіже не дай вести себе на манівці та будь розважною,

бери книжку в руки та вчися, бо книжка твій вірний друг. Не звертай уваги на підшепти зі сторони релігійних перевертнів і все працюй над освідмленням себе і всього Народу. (Православний).

Клопоти з дозволом на будову домівки

В селі Лодині існує читальня „Просвіти“. Місцевий парох о. Ст. Головід та його дружина працюють ревно над просвітою місцевих громадян та над їхнім освідмленням. Правда, є в селі людиці, що кидають їм під ноги колоди та стараються всякими способами перешкодити їм в цій праці, але це не дуже вдається.

Згадана читальня „Просвіти“ не має своєї домівки, тому тиняється по чужих хатах. На загальних зборах ще в 1934 р. рішили громадяни збудувати власну домівку, а місцевий господар Микола Бабан, син Василя, дарував під будову домівки площу 15 м довгу й широку.

Інші знову люди обіцяли дати на будову власної домівки матеріял й вже здавалося, що в скорім часі вона буде готова, тимбільше, що о. Головід причинився теж чимало до будови матеріялом. Відпоручники читальні пішли до тодішнього війта, Костя Бабана, а цей не тільки обіцяв затвердити плян будови, але ще дати часть матеріялу від громади.

Коли плян був вже вироблений, тоді війт за порадою громадського писаря Юзефа Домбровського відмовився затвердити плян будови, подаючи різні, нібито стійні заміти. Коли читальня хотіла, а навіть пристосувалася до домагань війта, то він вишукав собі підручного, Ілька Масняка, а цей, як суд, спротивився, щоб війт дав дозвіл.

Треба було змінити плян будови та відступити від „доброго сусіда“ 3 метри. А коли це сталося, тоді війт сказав, що тільки старство має право дати позволення.

За порадою о. Головода вибралися до старства Володимир Присташ та Микола Фик, як представники читальні, а староста заявив їм, що тоді дасть дозвіл на будову, як буде бачити в них гроші. Хоч представники пояснили старості, що вони будують дім власними силами та з власного матеріялу, староста дозволу не дав. Лодиняни звернулися о поміч до сво-

їх братів в Америці, але й ті не можуть багато помогти, бо самі бідують. На разі треба було перестати з будовою. Може новий староста займе інше становище та не скаже виказуватися грішми, бо адміністраційну владу не повинно обходити, чи хто має защо будувати, а тільки, чи придержується приписів.

Не вважаючи на ці всі перепони, життя в читальні не застоюється і то лише завдяки праці о. Ст. Головода та його дружини. Вони устроїли для лодинських дівчат курс шиття та вишивок й нині свідома молодь вже не ходить в мійській тандиті, а пишається в народних вишивках.

Дня 17/2 1935 устроїли члени читальні першу аматорську українську виставу, що перейшла з успіхом, а хоч „руські“, жиди та поляки її збойкотували, то все таки дефіциту не було.

Дня 1. березня відбулися загальні збори читальні, а на них вибрали голову о. Ст. Головода (4-ий раз) та виділових: М. Масняка, с. Ілька 2, Вол. Присташа с. Антона, Миколу Фика с. Івана, Івана Скрійку с. Гриця, Мик. Сосницького с. Костя, Михайла Фика Андрієвого, далше трьох заступників та трьох членів контрольної комісії. Національним гимном закінчили присутні збори з надією, що вибраний виділ щиро попрацює над народньою просвітою та поширенням освіти.

Як обходитися з пчолами

Природа обдарувала пчолу жалом, яким борониться вона перед різними шкідниками, що посягають на її життя. Якщо пчола не малаби такої збруї як саме жало, то пчільництво мабуть давно вже не існувало би, бо ця корисна муха скрізь має ворогів, з котрими мусить провадити більшу чи меншу, але постійну боротьбу. З поміж всіх ворогів найбільшим ворогом пчіл є чоловік.

Початкуючий пасічник, не знаючи пчіл, через постійну турботу коло вуликів зазнає найбільше від пчоляної рідні. Завдяки жалові, пчоли часто розпочинають боротьбу з сильнішим від себе ворогом і виходять з тої боротьби здебільша побідниками.

Добрий пасічник уникає всього, що дразнить пчолу та вживає все це, що її заспокоює.

В першу чергу той, хто приступає до праці при пасіці, не повинен бути зігритий, пчоли не люблять того неприємного запаху, також не терплять кінського поту, взагалі зістайні не належить ніколи йти просто до пасіки, не вимивши чисто

рук та в чистому уборі. Навіть так „модну“ у нас парфуму пчоли не переносять, рівнож їх сильно дратує запах ропи, нафти чи бензини. Руки повинні бути дуже старанно вимиті чистою водою з беззапашним милом, опісля посмазувати їх солодкою водою (з медом або цукром).

Убрання мусить бути усе таке саме до пасіки, гладоньке, ясної краски, найліпше буде з сірого коніпного або леняного полотна, власного виробу. Добре зробити собі такий фартух з обтислими рукавами та вдягати поверхи лиш до пчл. Хто пив горівку або їв цибулю чи чісник — не повинен до пчл взагалі наближуватися. Найліпше, ніколи не вживати зорілки і других гарячих напиктів. Рухи пасічника при вуликові, в пасіці мусять бути повільні, лагідні, рівнож треба заховувати спокій, уникати галасу, а підчас праці не заступати собою очка та стояти побіч вулика. Для втихоморення пчл вживається дим з порохнявого мягкого дерева: верби, липи, тополі. Одначе надмрне диміння теж може довести пчоли до жалення.

Підчас вітру та в часі хмарних холодних днів пчоли завжди бувають неспокійні. Працювати в пасіці найкраще від 10 години рано до 5 год. по полудні, в дні погідні і теплі, *придержуючись обережності*, щоб уникнути болючого жалення. Особливо обережно треба поводитися при праці в середині вулика, при виниманні рямок, при медобранні, щоб не придушити знехотя пчоли. В разі вжалення треба видержати біль та не непокоїтися, бо це дражнить пчолю куди гірше. Обережно поставити рямку, виїмити жало, подмухати димом і працювати спокійно далі, тоді пчоли вважатимуть пасічника за свого приятеля — якому треба покортися.

С. В. к.

„Людська вдячність“

З кінцем минулого року виїшла накладом Івана Тиктора, у виданні «Української Бібліотеки» дуже цінна книжка п. з. «Людська вдячність», збірка оповідань письменника Фр. Коковського, в якій перші 4 оповідання написані лемківським говором, щоб у цей спосіб зазнакомити найширший круг українського громадянства з говором цієї вітки нашого народу, що живе найдальше висунений на захід. Зноваж Лемкам ця збірка вказує, що й вдаєливий материк цікавиться говором своїх побратимів з над срібнолентого Сяну та з гір Бескиду. Є це перша книжечка, котра появилася у лемківському говорі.

Незанадбуйте своїх обов'язків! Присилайте передплату!

ЦІННИК ОГЛОШЕНЬ: За текстом, серед звич. оголошень: Ціла стор. 300 зол.; пів стор. — 150 зол.; чверть стор. — 75 зол.; одна осьма стор. — 40 зол. Сторінка має 3 шпальти — за 1 мм. на 1-ну шпальту — 80 сот. Оголошення в тексті — 45 сот. на 1 сторінці — 60 сот. Дрібні оголошення за слово 10 сот.

КООПЕРАТИВА „СУСПІЛЬНИЙ ПРОМИСЛ“, ЛЬВІВ, ЦЕРКОВНА 2

виробляє
найкращої
якості

цикорію „Луна“
підмінку кабу „Трапсінь“
солодобу кабу „Луна“

!! Всі купуємо тільки вироби рідного промислу !!

Що нам дала наша дахівкарня?

В селі Потутори, повіт Бережани, є кооператива. Та що село мале та близько міста, то Управа й Надзвірна Рада кооперативи знаходить все нові джерела, щоб збільшити оборот.

Над цим радимо щиро пригадуватися нашим братам у Вороблику, в Чертежі, в Синеві, в Гладисові та других селах, бо ось в 1934 р. Управа й Надзвірна Рада в Потуторах рішила купити прасу до виробу цементової дахівки. Тяжко було зважитися на це, бо в віддалі 5 км. у повітовім місті Бережанах є три дахівкарні. Одначе таки закуплено дахівкарську прасу. Вже по виробі перших дахівок далось пізнати, що дахівку можна продавати штуку по 8 грошів, а гусаки (верх даху) по 30 гр. Дахівкарня пішла в рух, як можна було найкраще. Нарід почув про низьку ціну та звернувся зі замовленням дахівки до кооперативи так численно, що кооператива мусіла навіть відмовити кільком покупцям через брак достаточної кількості форм до виробу.

Власник найбільшої дахівкарні в Бережанах закипів ненавистю до кооперативи, бо мусів знизити ціну дахівки. До того часу, як не було дахівкарні в кооперативі, він брав за одну дахівку по 10 гр. та по 60 гр. за гусака. Але мусів знизити свою ціну до кооперативної ціни — дахівку на 8 гр. а гусаки по 30 гр.

Так то прийшла українська кооператива з поміччю своїм членам і принесла багато користи: 1) дахівкарню куплено в українській фірмі Михайла Стефанівського у Львові; 2) дано працю членам при виробі дахівки; 3) добру й сильну дахівку покупцям; 3) за три і пів місяця принесла кооперативі 300 зл. чистої надвижки.

Безповоротно минаються часи, як можна було покрити хату бляхою, гроша ніде не годен добути, одначе хоч би ще гірше мало бути, нарід будуватися мусить.

Як фабрикується „русскі“ делегації

Є в Сяноці жмінка місцевих москвофілів, що привикли водити за ніс збаламучений нарід та тягнути з того користь. Залумали використати іменування ап. Адміністратора для Лемківщини та усунути нелюбих собі людей, фабрикуючи різні делегації — ніби виявляючи в цей спосіб „волю народа“.

Таке саме сталося якраз перед кількома днями в Костарівцях, сяніцького повіту. Був там довший час адміністратором парохії о. Гамерський.

В тому селі є українці та горстка москвофілів, одначе всі чесні люди, що дбають про добро села та церкви. Є лише малесенька жмінка „руських“ зпід прапору Мокрицького та компанії й ті саме пустилися на штучки. Вибрали самі себе на депутацію та поїхали до о. Масцюха, щоб забрав з парохії дотеперішнього адміністратора о. Салука, а повернув о. Гамерського. Сяніцькі „русскі“ виписали їм навіть меморіал, а вони зібрали на ньому аж... 13 підписів.

Дня 5 березня мала ця делегація вдруге явитися у о. ап. Адміністратора, а сяніцький конціпіент Перелом мав там з нею піти. Та не так склалося, як бажали.

Громадяни Костарівець, без огляду на партійну приналежність, зібралися цілим селом, заказали самозванчим делегатам, яких ніхто не вибирав, їхати до о. ап. Адміністратора й самі в означений день вибрали та вислали громадську делегацію, що завезла до ап. Адміністратора меморіал, підписаний 180 громадянами.

Делегати в числі 12, українці та москвофіли виповілися рішуче проти повороту о. Гамерського, а за вдержанням на адміністрації о. Салука та дістали запевнення, що станеться по волі громади.

Делегати стрінули на коридорі апост. домівки непрошеного опікуна дпа Перелома та сказала йому чимало слів правди й заказала йому та іншим сяніцьким „руским“ показуватися в Костарівцях. (мк.)